



>> **Francesc Savalls i Massot** (La Pera, 1817 - Niça, 1886).  
A baix, **Arsenio Martínez-Campos Antón** (Segòvia, 1831 - Zarautz, 1900).



# Records de la darrera carlinada

La fi de la Tercera Guerra Carlina es va firmar en un hostel de la Vall d'en Bas

Situat entre tres municipis garrotxins sota la serra de Sant Miquel del Mont, l'Hostal de la Corda va ser l'escenari escollit pels generals Savalls i Martínez-Campos per donar per acabat l'últim enfrontament civil entre carlins i liberals, el 26 de març del 1875. Un acord decisiu a l'hostal més estratègic del municipi més incert.

**FRANCESC GINEBREDÀ** > TEXT

**S**i hom navega distretament per Internet i busca informació sobre l'Hostal de la Corda trobarà dues informacions preeminents: una, sobre l'entrevista secreta entre Francesc Savalls i Arsenio Martínez-Campos, i l'altra sobre la seva ubicació a la comarca de la Garrotxa. La primera constata un fet històric documentat. La segona, en canvi, posa de manifest la diversitat i la confusió informatives: alguns situen l'hostal a Olot, d'altres ho fan a Riudaura i uns darrers a la Pinya, al municipi de la Vall d'en Bas. Com que els periodistes han de ser rigorosos, cal fer notar que la Corda pertany a la Vall d'en Bas, encara que la granja del costat sigui de Riudaura i el revolt de l'altra banda sigui olotí. La qüestió és que la sort de la darrera guerra carlina es va decidir a la terra de remences.

La imprecisa situació de la Corda, no obstant això, no sembla que sigui gaire atzarosa, i menys encara al segle XIX, ja que es troba en una intersecció de camins que connecta Olot (i més enllà Besalú i Figueres) amb Riudaura, Vallfogona i Ripoll per un cantó, i amb la Vall d'en Bas, Vidrà i la

plana vigatana per l'altre. Un hostel estratègic enfosquit als peus de la carretera de la Cantina, en un clot obac d'atmosfera inquietant al costat de la silent riera de Riudaura i amb l'empinada pujada del coll dels Morts a quatre passes, que encara accentua més el simbolisme obscur, ensotat i relativament tètric d'aquest històric indret de pas.

«En esta morada llamada Hostal de la Corda tuvo lugar la famosa entrevista entre los generales Savalls y Martínez Campos que puso fin a la última guerra carlista. 18 de marzo de 1875». Això és el que podem llegir a la placa que deixa constància de la trobada; una placa que, curiosament, no està clavada a l'Hostal de la Corda, sinó a la masia de cal Fuster, la casa que hi ha a l'altra banda de carretera... i que pertany a Riudaura. Per tant, la inscripció conté dues inexactituds: *en esta morada llamada Hostal de la Corda i 18 de marzo de 1875*. La reunió entre Savalls i Martínez-Campos va tenir lloc el 26 de març, però sembla que ja estava pactada prèviament i que, senzillament, l'acord oficial no fou res més que l'escenificació final d'una escena assajada, cosa que podria explicar

**La reunió entre Savalls i Martínez-Campos sembla que ja estava pactada i que l'acord oficial no fou res més que l'escenificació final d'una escena assajada**



ARXIU FOTOGRÀFIC CENTRE EXCURSIONISTA DE CATALUNYA



l'error de la inscripció. Pel que fa a la presència de la placa a cal Fuster en comptes de ser a l'autèntica *morada*, l'actual propietari de l'establiment explica que la hi van traslladar quan van reformar l'hostal. I allà s'ha quedat. A Riudaura. I tal dia farà un any.

A vegades, la història és capritxosa, i a vegades la seva narració encara ho és més, però el cas és que la història i l'herència ens diuen que la Garrotxa ha estat territori de *presència* carlina. La Vall d'en Bas, a més, no tan sols fou el municipi que acollí arran de límit la vagament insospitada trobada entre Savalls i Martínez-Campos: també fou la terra que va veure néixer un altre carlí il·lustre, el coronel Josep Estartús i Aiguabella, fill del poble de Sant Privat, que participà en les tres guerres carlines a favor de l'heràldic lema identitari «Déu, pàtria i furs». El pacte de la Corda testimonia l'últim passatge d'oposició carlista realment activa, que es pensia en aquella intersecció municipal i deixava via lliure a la dilatada restauració borbònica mentre la riera de Riudaura lliscava tediosament cap a les valls d'Olot. Records de la darrera carlina-da, com diria Marià Vayreda.

### Una referència al *Quadern gris*

Josep Pla també fa menció d'aquesta trobada en un fragment del seu cèlebre dietari, en què apareix el mateix Savalls:

«A l'època de les negociacions amb Martínez Campos, a l'hostal de la Corda, un home de la Pera es topà amb el seu famós paísà i li preguntà:

—I bé, Xicu, què és tot això de l'hostal? Quines notícies hi ha?

—Hi ha bones notícies. La guerra està acabada. Ja ho pots dir a tot arreu...

—Què vol dir que la guerra està acabada? Que dormim?

—Et dic que la guerra està acabada! Mira: Martínez-Campos ha donat paraula que els capellans tornaran a cobrar. Aquest punt està perfectament entès.

—Ja ho veig. Però...

—Però què? Qui vols que faci la guerra després del que t'acabo de dir, animal de quatre potes? Qui vols que la faci? Ja pots dir a tot arreu que això està llest...».

Francesc Ginebreda és doctorand en literatura contemporània.

>> *L'Hostal de la Corda, entre 1890 i 1936.*

>> *Per escoltar Josep Torner i Planas cantant L'hostal de la Corda, «Què n'hi haurà per sopar? Hi hauran carlins amb ceba i Savalls amb bacallà...», podeu anar a [goo.gl/buqalq](http://goo.gl/buqalq).*



## La Vall d'en Bas també fou la terra que va veure néixer un altre carlí il·lustre, el coronel Josep Estartús i Aiguabella, fill del poble de Sant Privat